

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

27 maart 2018

WETSONTWERP

tot wijziging van het Wetboek van
strafvordering met het oog op het invoeren
van de bijzondere opsporingsmethode
burgerinfiltratie

AMENDEMENTEN

Zie:

Doc 54 **2940/ (2017/2018):**

001: Wetsontwerp.
002: Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

27 mars 2018

PROJET DE LOI

modifiant le Code d'Instruction
criminelle en vue d'introduire
la méthode particulière de recherche
d'infiltration civile

AMENDEMENTS

Voir:

Doc 54 **2940/ (2017/2018):**

001: Projet de loi.
002: Amendements.

Nr. 3 VAN DE HEER **BROTCORNE**

Art. 4

In het voorgestelde artikel 47novies/1, § 2, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° de woorden “of door de onderzoeksrechter” weglaten;

2° in het tweede lid, tweede zin, de woorden “zo spoedig mogelijk” vervangen door de woorden “binnen een termijn van twaalf uur”;

3° tussen het tweede en het derde lid een lid invoegen, luidende:

“De onderzoeksrechter wint het advies van de federale procureur in alvorens de beslissing te nemen om van burgerinfiltratie gebruik te maken. Het advies moet worden uitgebracht binnen twee dagen na het verzoek. Bij ontstentenis van een advies binnen die termijn wordt de federale procureur geacht een gunstig advies te hebben gegeven. De onderzoeksrechter geeft dan kennis van zijn beslissing aan de federale procureur, die over twee dagen beschikt om bij de kamer van inbeschuldigingstelling tegen de beslissing beroep in te stellen.”.

VERANTWOORDING

1° De onderzoeksrechters vinden het onaanvaardbaar dat het federaal parket hun normalerwijze soevereine beslissing herroept.

2° Het begrip “zo spoedig mogelijk” ter bevestiging van een mondelinge beslissing is te onnauwkeurig en moet precies worden aangegeven. De onmiddellijke bevestiging moet binnen twaalf uur worden verricht.

3° De onderzoeksrechters stellen voor aan het federaal parket advies te vragen alvorens zij een beslissing tot burgerinfiltratie nemen. Dat advies moet binnen een heel korte termijn worden uitgebracht, namelijk twee dagen, waarbij het ontbreken van een antwoord gelijk staat met een advies ten gunste van een beslissing tot burgerinfiltratie.

N° 3 DE M. **BROTCORNE**

Art. 4

À l'article 47/novies/1 proposé, au paragraphe 2, apporter les modifications suivantes:

1° supprimer les mots “ou par le juge d'instruction”;

2° à l'alinéa 2, deuxième phrase, remplacer les mots “dans les meilleurs délais” par les mots “dans les douze heures”;

3° insérer un alinéa entre l'alinéa 2 et 3, rédigé comme suit:

“Le juge d'instruction recueille l'avis du procureur fédéral avant de prendre une décision de recourir à une mesure d'infiltration civile. L'avis sera rendu dans les deux jours de la demande. En l'absence d'avis dans ce délai, le procureur fédéral est censé avoir rendu un avis favorable. Le juge d'instruction notifie alors sa décision au procureur fédéral qui dispose de deux jours pour interjeter appel de la décision auprès de la Chambre des mises en accusation.”.

JUSTIFICATION

1° les juges d'instruction considèrent comme inacceptable de voir leur décision normalement souveraine censurée par la parquet fédéral.

2° la notion de meilleur délai pour confirmer une décision orale est trop imprécise et il y a lieu de la préciser. Cette confirmation immédiate doit être faite dans les douze heures.

3° les juges d'instruction proposent de demander un avis au parquet fédéral avant de prendre une décision d'infiltration civile. Cet avis doit être rendu dans un délai très bref soit deux jours, l'absence de réponse équivalant à un avis favorable pour une décision d'infiltration civile.

De federale procureur wordt van de beslissing van de onderzoeksrechter in kennis gesteld en beschikt dan over een heel korte termijn (twee dagen) om tegen die beslissing beroep aan te tekenen.

Le procureur fédéral sera avisé de la décision du juge d'instruction et disposera alors d'un très court délai (deux jours) pour interjeter appel de cette décision.

Christian BROTCORNE (cdH)

Nr. 4 VAN MEVROUW ONKELINX c.s.

Art. 4

In het voorgestelde artikel 47novies/1, § 7, de woorden “bepaald in § § 1, 2 en 4” vervangen door de woorden “bepaald in de § § 1 en 2”.

VERANTWOORDING

Paragraaf 4, waarnaar niet langer wordt verwezen overeenkomstig dit amendement, bevat niet de grondvoorwaarden, maar wel de vormvoorwaarden waaraan de oorspronkelijke machtiging tot burgerinfiltratie moet voldoen.

N° 4 DE MME ONKELINX ET CONSORTS

Art. 4

À l'article 47novies/1, § 7, proposé, remplacer les mots “visées aux § § 1er, 2 et 4” par les mots “visées aux paragraphes 1er et 2”.

JUSTIFICATION

Puisque ce paragraphe, auquel il n'est plus référé conformément à cet amendement, n'énonce pas des conditions de fond mais bien des exigences formelles auxquelles l'autorisation initiale d'infiltration civile doit satisfaire.

Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Olivier MAINGAIN (DéFi)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 5 VAN MEVROUW ONKELINX c.s.

Art. 4

In het voorgestelde artikel 47novies/1, § 1, en § 4, 3°, de woorden “zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, of” weglaten.

VERANTWOORDING

In zijn arrest van 19 juli 2007 heeft het Grondwettelijk Hof opgemerkt dat de wetgever niet op algemene wijze mag verwijzen naar de strafbare feiten die een misdrijf (zouden) uitmaken zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek.

Er wordt in dat arrest verwezen naar de definitie ter zake van het Hof van Cassatie, dat aangeeft dat het bepaalde zwaarwegende misdrijven betreft, met name misdaden en wanbedrijven die kunnen worden bestraft met een gevangenisstraf van drie jaar of met een zwaardere straf. Met een dergelijke verwijzing kan het toepassingsveld echter onvoldoende worden bepaald en vervalt de uitzonderlijke aard van de betwiste maatregel. In dat opzicht schendt dit artikel de artikelen 10, 11 en 12 van de Grondwet.

N° 5 DE MME ONKELINX ET CONSORTS

Art. 4

À l'article 47novies/1 proposé, § 1er, et au § 4, 3°, supprimer les mots “visées à l'article 324bis du Code pénal, ou”.

JUSTIFICATION

Comme l'a soulevé la Cour constitutionnelle dans son arrêt du 19 juillet 2007, le législateur ne peut opérer un renvoi général aux faits punissables qui constituent ou qui constitueraient une infraction au sens de l'article 324bis du Code pénal.

La référence à la définition qu'en fait la Cour de cassation qui indique qu'il s'agit des infractions d'une certaine gravité, à savoir des crimes et des délits punissables d'un emprisonnement de 3 ans ou d'une peine plus grave, ne permet pas de donner un champ d'application suffisamment déterminé et enlève à la mesure critiquée son caractère exceptionnel. En cela, la disposition viole les articles 10, 11 et 12 de la Constitution.

Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Olivier MAINGAIN (DéFi)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 6 VAN MEVROUW ONKELINX c.s.

Art. 4

In het voorgestelde artikel 47novies/1, § 3, vierde lid, de woorden “de personen bedoeld in artikel 47novies/1, § 1, tweede lid” **vervangen door de woorden** “*de personen die niet tot de politiediensten behoren maar op wier expertise een beroep wordt gedaan*”.

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State.

N° 6 DE MME ONKELINX ET CONSORTS

Art. 4

À l'article 47novies/1 proposé, au § 3, alinéa 4, remplacer les mots “les personnes visées à l'article 47novies/1, § 1er, alinéa 2” **par les mots** “*les personnes externes aux services de police dont il est fait appel à l'expertise*”.

JUSTIFICATION

Remarques du Conseil d'État.

Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Olivier MAINGAIN (DéFi)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 7 VAN MEVROUW ONKELINX c.s.

Art. 4

Het voorgestelde artikel 47novies/1, § 3, zesde lid, aanvullen met de volgende zin:

“De infiltrant is evenwel niet verplicht de begeleidingsambtenaren in kennis te stellen van misdrijven die hij zou hebben gepleegd naast die welke uitdrukkelijk zijn toegestaan.”.

VERANTWOORDING

Met het oog op de inachtneming van het recht om zichzelf niet te beschuldigen van een misdrijf, moet worden aangegeven dat de infiltrant niet verplicht is melding te maken van alle misdrijven die hij pleegt bij het vervullen van zijn taak.

N° 7 DE MME ONKELINX ET CONSORTS

Art. 4

Compléter l'article 47novies/1, § 3, alinéa 6, proposé, par la phrase suivante:

“L'infiltrant n'est néanmoins pas tenu d'informer les agents accompagnants d'infractions qu'il aurait commises en dehors de celles expressément autorisées”.

JUSTIFICATION

Afin de respecter le droit de ne pas s'incriminer soi-même d'une infraction, il convient de mentionner que l'infiltrant n'est pas tenu de déclarer toutes les infractions qu'il aura commises dans l'exercice de sa mission.

Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Olivier MAINGAIN (DéFi)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 8 VAN MEVROUW **ONKELINX c.s.**

Art. 10

In het voorgestelde artikel 235quinquies, § 2:

1. in het eerste lid, de woorden “, afzonderlijk en buiten de aanwezigheid van de partijen,” weglaten;

2. in het tweede lid de woorden “afzonderlijk en buiten de aanwezigheid van de partijen” weglaten.

VERANTWOORDING

Het begrip “partijen” is niet duidelijk en moet worden weggelaten.

N° 8 DE MME **ONKELINX ET CONSORTS**

Art. 10

À l’article 235quinquies, § 2, proposé, à l’alinéa 1er et 2, supprimer les mots “, séparément et en l’absence des parties”.

JUSTIFICATION

La notion des parties n’est pas claire et doit être supprimée.

Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Olivier MAINGAIN (DéFi)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 9 VAN DE HEER MAINGAIN c.s.

Art. 4

In artikel 47novies/1, § 1, eerste lid, de woorden “plegen of zouden plegen” vervangen door de woorden “voorbereiden of plegen”.

VERANTWOORDING

Aangezien het wetsontwerp in het Wetboek van strafvordering een nieuwe bijzondere onderzoeksmethode invoegt, wordt deze laatste gedefinieerd.

Deze definitie is, zoals voor elke bijzondere onderzoeksmethode, uiterst belangrijk en moet derhalve zéér nauwkeurig zijn met het oog op het goede verloop ervan tijdens gerechtelijke onderzoeken.

Het wetsontwerp omschrijft burgerinfiltratie in het ontworpen artikel 47novies/1, § 1, eerste lid, als “het door een meerderjarige persoon die geen politieambtenaar is, burgerinfiltrant genoemd, desgevallend onder een fictieve identiteit, duurzaam en gestuurd contact onderhouden met een of meerdere personen ten aanzien waarvan er ernstige aanwijzingen zijn dat zij strafbare feiten plegen of zouden plegen zoals bedoeld in (...)”.

Deze definitie is in die zin problematisch dat het gebruik van de voorwaardelijke wijs ‘zouden plegen’ inhoudt dat burgerinfiltratie ook preventief zal kunnen worden toegepast, wat het risico op het uitlokken van een misdrijf vergroot.

Deze formulering, overgenomen uit de bepaling met betrekking tot de informantenwerking (art. 47decies van het Wetboek van strafvordering), kwam destijds op kritiek te staan van sommige volksvertegenwoordigers, die voorstelden om de formulering te vervangen door “zich opmaken om strafbare feiten te plegen”. Ook dient opgemerkt dat de Raad van State geen advies heeft uitgebracht over dit punt van het wetsontwerp betreffende de bijzondere onderzoeksmethoden van 2003, dat aan deze formulering ten grondslag ligt (DOC 50 1688/001).

Het gebruik van de voorwaardelijke wijs moet bijgevolg worden voorkomen wanneer het om bijzondere onderzoeksmethodes gaat, en zeker om burgerinfiltratie. In tegenstelling tot de informantenwerking heeft burgerinfiltratie niet tot doel gewone informatie te verschaffen, maar bewijzen. De implicaties van burgerinfiltratie in de procedure, maar ook

N° 9 DE M. MAINGAIN ET CONSORTS

Art. 4

A l'article 47novies/1, § 1er, à l'alinéa 1er, remplacer les mots “commettent ou commettraient” par les mots “préparent ou commettent”.

JUSTIFICATION

Etant donné que le projet de loi insère dans le Code d'instruction criminelle une nouvelle méthode particulière de recherche, il la définit.

Cette définition est, comme pour toute méthode particulière de recherche, extrêmement importante et se doit d'être extrêmement précise pour son bon déroulement lors d'enquêtes judiciaires, à l'article 47novies/1, § 1er, alinéa 1er, proposé.

Le projet de loi la définit comme “le fait, pour une personne majeure qui n'est pas un fonctionnaire de police, appelée infiltrant civil, d'entretenir, le cas échéant sous une identité fictive, des relations durables et dirigées avec une ou plusieurs personnes concernant lesquelles il existe des indices sérieux qu'elles commettent ou commettraient des infractions dans le cadre d'une organisation criminelle visée à ...”.

Cette définition est problématique en ce que l'usage du conditionnel ‘commettraient’ implique que l'infiltration civile pourra être utilisée de manière préventive, augmentant ainsi le risque de provocation à la commission d'une infraction.

Cette formulation, reprise de la disposition prévoyant le recours aux indicateurs (art. 47decies Code d'instruction criminelle), a d'ailleurs été critiquée par certains députés à l'époque, proposant de la remplacer par “se préparent à commettre”. Il faut également remarquer que le Conseil d'État n'a pas rendu d'avis sur ce point du projet de loi concernant les méthodes particulières de recherche de 2003 à l'origine de cette formulation (DOC 50 1688/001).

Par conséquent, l'usage du conditionnel doit être évité en ce qui concerne les MPR (méthodes particulières de recherche), en particulier concernant l'infiltration civile. En effet, au contraire du recours aux indicateurs, l'infiltration civile ne fournit pas de simples renseignements mais des preuves. Autrement dit l'implication de l'infiltration civile dans

de implicaties voor de infiltrant en voor de gevolgen van het onderzoek wegen met andere woorden zoveel zwaarder dan die van de informantenwerking dat de bepaling veel nauwkeuriger hoort te zijn.

Aangezien het wetsontwerp naar het vergelijkend recht verwijst, en met name naar het Nederlandse Wetboek van strafvordering, dat in het inzetten van burgerinfiltranten voorziet maar zonder de voorwaardelijke wijs te gebruiken, stellen de indieners van dit amendement voor om zich daarop te inspireren en het te houden bij “het voorbereiden” en “het plegen” van strafbare feiten. De loutere hypothese of mogelijkheid dat strafbare feiten worden gepleegd, wordt zo uitgesloten.

la procédure, de même que les conséquences pour l’infiltrant et les suites de l’enquête, sont tellement plus importantes que celles d’un recours aux indicateurs que la disposition la prévoyant se doit d’être beaucoup plus précise.

Etant donné que le projet de loi se réfère au droit comparé et notamment au Code d’instruction criminelle néerlandais qui prévoit le recours aux infiltrants civils mais en évitant l’usage du conditionnel, les auteurs du présent amendement proposent de s’en inspirer et de retenir la “préparation” et la “commission” d’infractions, et d’exclure ainsi la simple éventualité/possibilité de commission d’infractions.

Olivier MAINGAIN (DéFI)
Laurette ONKELINX (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Özlem ÖZEN (PS)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 10 VAN DE HEER MAINGAIN c.s.

Art. 4

In het bepaalde onder 8° van het voorgestelde artikel 47novies/1, § 4, de woorden “het akkoord” vervangen door de woorden “het advies”.

VERANTWOORDING

Dit wetsontwerp strekt ertoe de federale procureur het recht te verlenen zich voorafgaand te verzetten tegen de beslissing van de onderzoeksrechter om de machtiging tot burgerinfiltratie toe te staan of te verlengen.

Dat een dergelijke maatregel zou afhangen van het voorafgaand akkoord van de federale procureur komt volgens de onderzoeksrechters die werden gehoord in de commissie voor de Justitie van 13 maart 2018 echter neer op een disproportionele inmenging in de bevoegdheden van de rechterlijke macht en op een aantasting van de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter.

Het amendement stelt daarom een compromisoplossing voor waarbij de federale procureur weliswaar betrokken blijft bij de procedure om de machtiging tot burgerinfiltratie toe te staan of te verlengen, maar enkel een advies kan geven en geen akkoord.

Het is de bedoeling te voorkomen dat de federale procureur een vetorecht krijgt dat de onderzoeksrechter ervan zou kunnen weerhouden burgerinfiltratie toe te staan of de machtiging daartoe te verlengen, terwijl zijn onafhankelijkheid en de noden van het onderzoek een dergelijke beslissing verantwoorden.

N° 10 DE M. MAINGAIN ET CONSORTS

Art. 4

Dans le point °8 de l'article 47novies/1, § 4 proposé, remplacer les mots “l'accord” par les mots “l'avis”

JUSTIFICATION

Le projet de loi donne au procureur fédéral un droit de censure préalable à la décision du juge d'instruction d'autoriser ou de prolonger une autorisation d'infiltration civile.

Or, selon les juges d'instruction entendus en Commission Justice le 13 mars 2018, conditionner une telle mesure par l'accord préalable du procureur fédéral constitue une ingérence disproportionnée dans les compétences du pouvoir judiciaire ainsi qu'une atteinte à l'indépendance du juge d'instruction.

L'amendement propose ainsi une solution de compromis selon laquelle le procureur fédéral reste impliqué dans la procédure d'autorisation ou de prolongement d'une autorisation d'infiltration civile mais sous la forme d'un avis et non d'un accord.

Le but est d'éviter de se voir ériger un droit de veto dans le chef du procureur fédéral qui pourrait bloquer le juge d'instruction dans sa volonté d'autoriser ou de prolonger une infiltration civile alors qu'elle se justifie au regard de son indépendance et des nécessités de l'enquête.

Olivier MAINGAIN (DéFI)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Laurette ONKELINX (PS)
Annick LAMBRECHT (sp.a)

Nr. 11 VAN DE HEER MAINGAIN c.s.

Art. 4

In het voorgestelde artikel 47novies/1, § 2, het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het toestaan of het verlengen van de machtiging tot burgerinfiltratie door de procureur des Konings of door de onderzoeksrechter vereisen het voorafgaand advies van de federale procureur. Wanneer dit advies mondeling werd gegeven, wordt het nadien, zo spoedig mogelijk, schriftelijk bevestigd. Het advies wordt bewaard in het vertrouwelijk dossier bedoeld in artikel 47novies/3, § 1, tweede lid.”

VERANTWOORDING

Dit wetsontwerp strekt ertoe de federale procureur het recht te verlenen zich voorafgaand te verzetten tegen de beslissing van de onderzoeksrechter om de machtiging tot burgerinfiltratie toe te staan of te verlengen.

Dat een dergelijke maatregel zou afhangen van het voorafgaand akkoord van de federale procureur komt volgens de onderzoeksrechters die werden gehoord in de commissie voor de Justitie van 13 maart 2018 echter neer op een disproportionele inmenging in de bevoegdheden van de rechterlijke macht en op een aantasting van de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter.

Het amendement stelt daarom een compromisoplossing voor waarbij de federale procureur weliswaar betrokken blijft bij de procedure om de machtiging tot burgerinfiltratie toe te staan of te verlengen, maar enkel een advies kan geven en geen akkoord.

Het is de bedoeling te voorkomen dat de federale procureur een vetorecht krijgt dat de onderzoeksrechter ervan zou kunnen weerhouden burgerinfiltratie toe te staan of de machtiging daartoe te verlengen, terwijl zijn onafhankelijkheid en de noden van het onderzoek een dergelijke beslissing verantwoorden.

N° 11 DE M. MAINGAIN ET CONSORTS

Art. 4

À l'article 47novies/1, § 2 proposé, remplacer l'alinéa 2 par ce qui suit:

“L'autorisation ou la prolongation de l'autorisation d'infiltration civile par le procureur du Roi ou par le juge d'instruction requièrent l'avis préalable du procureur fédéral. Lorsque cet avis est donné oralement, il doit ensuite être confirmé, dans les meilleurs délais, par écrit. L'avis est conservé dans le dossier confidentiel visé à l'article 47novies/3, § 1er, alinéa 2.”

JUSTIFICATION

Le projet de loi donne au procureur fédéral un droit de censure préalable à la décision du juge d'instruction d'autoriser ou de prolonger une autorisation d'infiltration civile.

Or, selon les juges d'instruction entendus en Commission Justice le 13 mars 2018, conditionner une telle mesure par l'accord préalable du procureur fédéral constitue une ingérence disproportionnée dans les compétences du pouvoir judiciaire ainsi qu'une atteinte à l'indépendance du juge d'instruction.

L'amendement propose ainsi une solution de compromis selon laquelle le procureur fédéral reste impliqué dans la procédure d'autorisation ou de prolongement d'une autorisation d'infiltration civile mais sous la forme d'un avis et non d'un accord.

Le but est d'éviter de se voir ériger un droit de veto dans le chef du procureur fédéral qui pourrait bloquer le juge d'instruction dans sa volonté d'autoriser ou de prolonger une infiltration civile alors qu'elle se justifie au regard de son indépendance et des nécessités de l'enquête.

Olivier MAINGAIN (DéFI)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Laurette ONKELINX (PS)
Annick LAMBRECHT (sp.a)